

TAAL LEEFT

Even een potje mopperen. Waarom al die Engelse kreten waarvoor prima Nederlandse woorden bestaan? We zijn al bijna vergeten dat een ticket gewoon een kaartje is. Waarom moet een lijfwacht nou per se bodyguard heten? Waarom geen uitverkoop maar sale? Waarom zegt iemand dat de countdown start als het aftellen begint? Of oh my god alsof ze daarboven alleen Engels verstaan?

Ook in de didactiek is het vaak raak. Van alle feedback die ons om de oren vliegt, weten we niet meer dat die ooit terugkoppeling heette. Vaardigheden lijken iets heel bijzonders als het opeens skills zijn, en fossiele eenentwintigste-eeuwse vaardigheden leggen het helemaal af tegen 21st-century skills. Leerlingen een steuntje geven of op weg helpen wordt een didactische innovatie als we dat presenteren als scaffolding. Wie het aloude voordoen als nieuwe didactische techniek wil presenteren, noemt dat modelling of op z'n Amerikaans modeling of in gesproken Nederlands modellen. We werken natuurlijk met tools, want gereedschappen zijn roestig en werktuigen al helemaal.

Ook Duitstaligen kunnen zich niet aan deverengelsing onttrekken. Zo zijn ook zij bijvoorbeeld aan het monitoren geslagen. Dat is in het Engels een woord met een kronkelige etymologie. Het werkwoord is een mutatie van het zelfstandig naamwoord *monitor*, dat op zijn beurt gevormd is op basis van het Latijnse werkwoord *monere*. Etymonline.com meldt over het zelfstandig naamwoord: '1540s, "senior pupil at a school charged with keeping order, etc.," from Latin *monitor* "one who reminds, admonishes, or checks," also "an overseer, instructor, guide, teacher," agent noun from *monere* "to remind, bring to (one's) recollection, tell (of); admonish, advise, warn, instruct, teach (...)". 'Broadcasting sense of "a device

Foto: Claudio Schwarz via Unsplash

to continuously check on the technical quality of a transmission" (1931) led to special sense of "a TV screen displaying the picture from a particular camera". Over *monitor* als werkwoord: '1924 "to check for quality" (originally especially of radio signals), from *monitor* (n.). General sense of "observe, keep under review" is from 1944. Keats used it (1818) as "to guide"'.
 Voor de tegenwoordig meest gebruikelijke betekenis hebben de Duitstaligen vanouds het woord *überwachen*, en het is grappig om te zien hoe het ICT-bedrijf Intelligix op zijn website blijk geeft dat donders goed te weten: 'Wir monitoren Ihre Systeme – Monitoring Service', 'Risiken minimieren durch kontinuierliche Überwachung', 'Wir monitoren bzw. überwachen Ihre Systeme (Hardware, Software und Netzwerk) für Sie'. De marketeer–tekstschrijver meende niet zonder de Engelse newspeak te kunnen, maar vond het kennelijk te riskant om helemaal op de bekendheid van het werkwoord *monitoren* te vertrouwen.

Kontrollieren wordt verdrongen door *checken*. Met dat werkwoord is de Duitse

jeugd aan de haal gegaan door er allerlei creatieve betekenissen aan toe te kennen. Het betekent vaak 'snappen': *Er verarscht dich und du checkst das nicht*. Of zoiets al 'regelen, organiseren': *Wir haben uns einen Platz ganz vorne gecheckt*.

Ook in het Nederlands wordt er flink op los gemonitord en gecheckt. Waarom niet gewoon gecontroleerd? Moet dat nou? Ho stop, denk even na. *Controleren* komt uit het Frans. Een Engels leenwoord afwijzen omdat er al een Frans leenwoord voor is, dat schiet niet echt op. Het is onzin om je op te winden over *entertainment* omdat er al *amusement* bestaat. Of over een *event* dat vanouds een *evenement* was. Of over *quoten* in plaats van een *citeren*. Dat we ooit *occasion* op z'n Frans uitspraken weten we al niet meer. Wil je een oud leenwoord of een nieuw?

Hou op met mopperen. Mensen gaan massaal naar de Xenos of de Action om spulletjes te kopen die ze niet nodig hebben. Zo is het ook met woorden. Made in USA, UK, China, het doet er niet toe als het maar nieuw is. Zo blijft de economie draaien en de taal leven. EK